

UVÁDÍ DRUHÝ DÍL SCÉNICKÉHO ČTENÍ - PROJEKTU
„BOUDA V DESETI KUSECH“

Jean-Luc Lagarce

PRAVIDLA SLUŠNÉHO CHOVÁNÍ V MODERNÍ SPOLEČNOSTI

Přeložila: Kateřina Neveu

Účinkuje: **Luba Skořepová**

Režijní vedení: **Michal Dočekal**

Dramaturgie: **Martin Urban**

Výtvarná spolupráce: **Zuzana Krejzková**

PREMIÉRA 24. 1. 2009

UVEDEME: 22. 2. a 21. 4. 2009, 20:00

V DIVADLE KOLOWRAT

a vycházely v mnoha reedicích i ve dvacátém století, ačkoliv se některé věci zaznamenané autorkou už přežily. Ale výjimečný styl vyzdvihující zejména citovou výchovu, respekt k druhým, laskavost, to jsou rysy stále aktuální, přesto, že se podmínky společenského života vyvíjejí.

Kolem roku 1899 dala Blanche Soyev v Savigny postavit vilu (Villa Aimée), kde žila se svými tetami, navštěvována četnými spisovateli i místními lidmi jako znalkyně právě francouzské vychovanosti a pořádala salony, v nichž se návštěvníci setkávali s rozvíjením francouzského ducha. Často k ní chodily i děti něco dobrého ochutnat.

La baronne Staffe psala o svém celoživotním tématu, ale i rozličných jiných, články do různých novin a časopisů (např. Figaro, Paris-Journal, Modes Parisiennes a další). Tituly jejích knih jsou výmluvné: La Correspondance dans toutes circonstances de la vie (Korespondence za všech životních okolností), Le Cabinet de toilette (Toaleta), La Femme dans la famille (Žena v rodině), Mes secrets pour être belle et être aimée (Má tajemství jak být krásná a milovaná). A hlavně to nejznámější *Règles du savoir-vivre dans la société moderne* (Pravidla slušného chování v moderní společnosti).

Stala se autorkou populární nejen zaživa, ale i po své smrti. Její manuály zaznamenávají zejména to, jak dospět k právě francouzské „politesse“ - tedy celému kódu formální slušnosti, zdvořilosti ve všech životních a společenských situacích, který tvoří výrazný specifický kulturní fenomén Francie. I proto je stále znova vydávána.

Přeložil Martin Urban

Autorská práva zastupuje: Dilia, divadelní, literární a audiovizuální agentura, Krátkého 1, Praha 9, 190 00.

Překlad hry inicioval Francouzský institut v Praze.

V RÁMCI CYKLU BOUDA V DESETI KUSECH DÁLE UVEDEME:

Arnošt Goldflam

DOMA U HITLERŮ ANEB HITLEROVA KUCHYŇ

*„Kladte se na lože záhy, neopomíňte však vychutnat krásu letních večerů.
Pod čistým nebem plným hvězd
přicházejí jiné myšlénky a my se
stáváme lepšími.“*

Baronka Staffe, 1892

V textu Pravidla správného chování v moderní společnosti pročítá herečka suverénně a s lehkostí nekonečný seznam pravidel jednání a chování v základních životních situacích. Od narození po smrt; seznam má nekonečné množství položek a brzy se začne ukazovat jeho absurdita a komičnost, přes to, nebo právě proto, že pravidla jsou věrohodná a není na nich nic divného. Je to neobvyklý text, který nenápadně spojuje vážnou úvahu o smyslu lidské existence s tím, jak si jí člověk upravil, aby ji snesl. Spojení vážnosti, směšnosti, tíhy, kterou nese konečnost s lehkostí a komickou seriózností se v podání Luby Skořepové nepochybně stane zážitkem.

-urb-

GENERÁLNÍ PARTNER
NÁRODNÍHO DIVADLA

PARTNEŘI ND

Škoda
SIMPLY CLEVER

AutoCont

Unipetrol
ORLEN GROUP

MECENÁŠI ND

KOLOWRAT KRAKOVŠTÍ

Synot Lotto

Jean-Luc Lagarce (1957-1995)

je v posledních letech jedním z nejhranějších autorů ve Francii. Během svého života napsal celkem dvacet pět her. Nicméně byl známý jako režisér a herec. Jako autor žil ve stínu svých současníků – zejména Bernarda Koltése, který zemřel o něco dříve než on, rovněž na AIDS. Lagarceovy hry byly během jeho života možná psány příliš novátorským stylem, byly křehčí a neoslovovaly tolik publikum. Autor si je většinou režíroval sám, kdežto například Koltésovy hry, rovněž komplikované, proslavil známý francouzský režisér Patric Chèreau. Teprve po své smrti se Lagarce stává autorem, o jehož hry se zajímají soubory profesionální i amatérské. Postupně je stále více známým a také překládaným autorem (přeložen byl postupně do patnácti jazyků).

Narodil se a mládí prožil ve Valentigney, v regionu Franche-Comté na západě Francie. Oba jeho rodiče pracovali jako dělníci v továrně Peugeot. Na lyceu iniciovala profesorka latiny a francouzštiny vznik divadelního kroužku. Lagarce pro něj napsal ve 13 letech první hru. Po maturitě odjel do největšího města regionu, Besançonu, kde začal studovat filosofii a zapsal se též na konservatoř dramatických umění. Záhy založil se spolužáky amatérskou divadelní skupinu, La Roulotte (Kára komediantů). Na universitě ještě sepsal zajímavou diplomovou práci s názvem „Divadlo a moc v západní společnosti“. Záhy se však zcela věnoval svému souboru, který se postupem času zprofesionalizoval. Sídliil v Besançonu, působil vlastně v městském divadle, ale v duchu tradice cestoval po celé Francii. Od chvíle, kdy se soubor zprofesionalizoval, vedl Lagarce dvojí život – autora a režiséra.

Hry, které napsal mají zcela zvláštní charakter, který autorova rodná zem začala objevovat naplno až po roce 2000. Autor sám, jakkoliv má vtip, se vlastně, často pouští do neobvyklého zpracování existenciálních témat.

Jeho „adaptace“, ve Francii slavných, manuálů baronky Staffe vznikla v roce 1994, rok před autorovou smrtí. „Pravidla slušného chování v moderní společnosti“ nejsou jen vtipným zpracováním výkladu pravidel á la Guth-Jarkovský (Baronku Staffe jistě dobře znal, a sám ve svých „pravidlech“ se oproti baronce věnoval spíš povrchu a formě než podstatě „správné a slušné“ existence), ale i poměrně smutným zachycením jakési tenkosti lidské existence.

„Narodit se není komplikované. Zemřít je jednoduché. Žít mezi těmito dvěma událostmi není nutně nemožné. Není otázkou, zda je nutné se přizpůsobit pravidlům a akceptovat jejich doporučení. Prostě stačí vědět, že všechny životní okolnosti mají nějaké řešení, mají způsoby jak reagovat a nesou v sobě vysvětlení problémů, protože život je jen dlouhý sled drobných problémů, které se nějak jmenují a žádají si vysvětlení.

Zachovat si vědomí a učit se od okamžiku již tak společenského, jakým je narození, jak si držet svou třídu a respektovat pravidla, která řídí lidskou existenci. Snažit se kontrolovat své přestupky, plakat jen v množství nutném a přiměřenem, posuzovat důležitost svých slz a vždy, v okamžicích nejtěžších, odhadnout přesně, co jim přísluší.“

z autorova komentáře ke hře

Hra byla poprvé uvedena v listopadu v Théâtre Granit v Belfortu, státním divadle, v režii autora. Od té doby byla inscenována vícekrát a v různých zemích.

V České republice měl Jean-Luc Lagarce svou premiéru teprve na konci minulého roku v Divadle na zábradlí hrou „My, hrdinové“.

-urb-

Ve své filosoficko-historické diplomové práci, „Divadlo a moc“ sleduje budoucí dramatik nejen vzájemný vliv divadla a politických institucí, ale klade si také důležitou otázku: dvacáté století bylo plné společenských a politických proměn – odpovídají změny v dramatické tvorbě těmto společenským zvrátům? Odpověď zní záporně, neboť (post)moderní tvorbě, která se snaží vymknout tradičnímu kukátkovému jevišti, tedy hrám vybočujícím z pravidelné dramaturgie, chybí podle Jeana-Luca Lagarce diskurs, sdělení, které by vycházelo od autora a směřovalo k určitému cíli. Lagarce se domnívá, že se změnami ve společnosti nejlépe rezonuje intimní divadlo, které dramatikovi umožňuje vytvořit nový časoprostor a pracovat s tímto časoprostorem nezvyklým způsobem. Od uvedené myšlenky se pak odráží i jeho dramatická tvorba, založená na projevech silného autorského subjektu.

/./

Lagarceovým dílem procházejí dvě hlavní tematické linky: první je návrat ztraceného syna (hry Ici ou Ailleurs, Juste la fin du monde, J'étais dans ma maison et j'attendais que la pluie vienne) a druhou je divadlo (Voyage de Mme Knipper vers la Prusse Orientale, Music Hall, Nous les héros .... a mnoho dalších).

Zatímco texty, jejichž fabule se odehrává v divadelním prostředí, oplývají vtipem – dramatik v nich s úsměvem vykresluje povahu člověka-umělce, texty zpracovávající téma návratu ztraceného syna mají ponurý charakter, neboť v nich dramatik podává tragický obraz rodinného neporozumění. Lagarce však dokáže oživit nostalgickou linku příběhu komickými prvky. Postavy k sobě přistupují vždy s jistou ironií a s mírným odstupem.

(K. Neveu LTN, č.17 2007)

Baronka Staffe (1843 – 1911)

Jmenovala se Blanche Soyer. Byla vychována svými dvěma tetami, Elodii a Irmou Feneauxovými usazenými v Morsang-sur-Orge a posléze v Savigny-sur-Orge. První z tet pracovala na poště, druhá se věnovala domácnosti. Obě byly zapřísnělé slečny příkladného životního stylu. V tomto duchu vychovávaly svoji milovanou neteř. A tak se stalo, že Blanche zdědila určité principy jednání a chování, které se posléze rozhodla vyložit a vydat knižně. Zvolila si vzpomínaje jakéhosi strýce pseudonym La baronne Staffe (baronka Staffe) a poměrně rychle napsala vydatné, až hutné, dílo, přesně řečeno sérii děl, která nejčastěji popisují takové okolnosti osobního života, v nichž člověk v soudobé společnosti stojí tváří v tvář ostatním lidem nebo konkrétním situacím – běžným, leč závažným. Vlastně chtěla modernizovat jakýsi manuál zdvořilého chování a dobrých mravů, který vznikl v 18. století. To se jí podařilo dokonale. Její knihy měly živý úspěch takřikajíc celonárodní